

izraze koje je i teško prevesti. Rabi nebrojeno mnoštvo slika za Boga, za narod, za odnos između Boga i naroda... To bogatstvo slika, pjesničkih izraza razabire se i iz Šporčićeva djela.

Bilo bi potrebno da barem studenti teologije posegnu za takvim djelima i njima obogaćuju svoju teološku kulturu. Šporčić je ovom svojom doktorskom radnjom svakako unaprijedio biblijskoteološku znanost, i na tome mu hvala.

Adalbert Rebić

JOHAN YEONG-SIK PAHK, *Il Canto della gioia in Dio. L'itinerario sapienziale espresso dall'unità letteraria in Qohelet 8,16-9,10 e il parallelo di Gilgameš Me. iii.* Istituto universitario orientale, Dipartimento di studi asiatici, Series Minor 52, Napoli. 1996, str. 366.

Ova je knjiga *Pahkova* disertacija za doktorat biblijskih znanosti koju je branio 1996. godine na *Papinskom biblijskom institutu u Rimu*. Disertaciju je izradio pod vodstvom profesora *Mauricija Gilberta*, profesora egzegeze Staroga zavjeta na spomenutom Institutu. Pisca te vrlo značajne studije upoznao sam na simpoziju starozavjetnih egzegeta s njemačkog govornog područja u rujnu prošle godine (1996.). On je tada održao izvrsno predavanje o starozavjetnoj biblijskoj Knjizi Propovjedniku (hebr. *Kohelet*). Ta Knjiga još uvijek izaziva burne rasprave glede svog podrijetla i glede svoje teološke poruke.

Knjiga je podijeljena na: *Uvod* (str. 1-12); *Prvi dio*: analiza teksta, literarno jedinstvo teksta, uspoređivanje teme besmrtnosti između Propovjednika i epa o Gilgamešu (str. 15-72); *Drugi dio*: egze-

geza biblijskog teksta *Koh 8,16-9,10*: što znači u *Koh 8,16-9,10* "život", što znači "u ruci Božjoj", nagovor o "radosti" itd. (str. 73-272), te *zaključak, skraćenice, bibliografija, indeksi* (str. 273-366).

Ta je studija izrađena s vrhunskom znanstvenom akribijom. Pisac je, može se uistinu reći, *iznutra* shvatio pisca Propovjednika (*koheleta*). Zato je njegovo djelo vrijedno čitanja i proučavanja. Ono je veliki doprinos istraživanjima Knjige Propovjednika. Otkrio je veliku sličnost Prop 9,1ss s mezopotamskim epom o Gilgamešu koji je tražio po svijetu besmrtnost, vječni život... I dosad se općenito držalo da postoji sličnost između Propovjednika (III. st. pr. Kr.) i epa o Gilgamešu (iz I. tisućljeća pr. Kr.) ali nitko nije podrobnije tu sličnost analizirao. Pahk je podrobno proučio ep o Gilgamešu i usporedio ga s Knjigom Propovjednika i na primjerima pokazao izvanrednu veliku sličnost tih dvaju staroistočnih mudrih djela, premda su vremenski jedno od drugog značajno udaljeni (više od tisuću godina!). Mnogi se stoga s pravom pitaju kako je to djelo, pisano sasvim drukčijim jezikom nego Propovjednik, dospjelo u ruke Propovjednika. Pahk pretpostavlja, opet s pravom, da je u Palestini postojao izvrstan hebrejski ili aramejski prijevod epa o Gilgamešu, i to prijevod starije redakcije epa. Poslije te Pahkove studije ne će se o toj sličnosti govoriti samo odoka; ona je dokazana. U tome je značajnost te Pahkove studije.

U Hramskoj biblioteci, u Jeruzalemu, bila su sabrana mnoga značajnija religiozna djela drevnog Istoka. Tako je čitateljima Židovima bilo moguće čitati i druga religijska djela a ne samo njihove vlastite religijske predaje.

Radost je imati ovakvu knjigu u rukama, čitati je i iz nje učiti nešto što još nismo nigdje drugdje mogli naučiti. S velikim umijećem pisac razlikuje razne vido-

ve, razna pitanja koja naviru u pogledu Knjige Propovjednika. Na svako pojedino pitanje pisac oštroumno, podrobno odgovara. On ima hrabrosti te se uhodanim putevima opire i proturiječi već usvojenim tezama. Dapače, on se protivi onoj poznatoj tezi da je Propovjednik jednostavno *pessimist*. Znanstvena egzegetska metoda kojom se služi na svjetskoj je razini.

Knjiga je namijenjena bibličarima, osobito egzegetima ali i svima onima koji se sa zanimanjem bave Biblijom, analizom biblijskih tekstova. Od velike će koristi to djelo biti i filozofima i općenito ljudima kulture koji žele upoznati drevna mišljenja, drevne stavove o životu, o smrti, o zagrobnom životu...

Adalbert Rebić